

การเมือง - ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์:

การเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ทั้งสามผ่านสายตาของฌอง-ลุก ทองซี*

กมลกา จิตตรุทธะ¹

Kamolaka Jittaruttha

kamolakajit@gmail.com

Received: 22/11/65 Revised: 14/12/65 Accepted: 14/12/65

บทคัดย่อ

สภาพการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันทั้งในไทยและต่างประเทศเป็นเสมือนข้อพิสูจน์ต่อปัญหาของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าคำๆ นี้หมายถึงอะไรกันแน่? นักปรัชญากลุ่มหนึ่งมองว่า ประชาธิปไตย กลายเป็นสัญญาะที่ไร้ซึ่งความหมาย เพราะความหมายของประชาธิปไตยถูกฉกฉวยไปใช้ครอบคลุมทุกสิ่ง คำๆ นี้จึงสูญเสียบอำนาจในการสื่อความและกลายเป็นคำที่ไม่ได้สื่อถึงอะไรเลยในที่สุด

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะพิจารณาความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย (Democracy) และคำว่า คอมมิวนิสต์ (Communism) ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นขั้วตรงข้ามของกันและกัน โดยอาศัยมโนทัศน์ทางปรัชญาของ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “มโนทัศน์ประชาธิปไตยของ ฌอง-ลุก ทองซี”

¹ นิสิตหลักสูตรอักษรมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฌอง-ลุก นองซี (Jean-Luc Nancy) นักปรัชญาร่วมสมัยชาวฝรั่งเศสเป็นหลัก เพื่อจะแสดงให้เห็นว่า 1) การเมืองเข้ามาปนเปื้อนกับปรัชญาและประชาธิปไตยอย่างไร 2) ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์ ไม่ใช่ขั้วตรงข้ามของกันและกัน ซึ่งผู้เขียนจะกลับไปพิจารณาที่ประวัติศาสตร์ของคำทั้งสอง รวมถึงจะพิจารณาว่าเมื่อ ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์ ได้ผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนนิยามความหมายแล้วเกิดเป็นความหมายใหม่ขึ้นอย่างไร สำหรับเป้าหมายของบทความนี้ ผู้เขียนต้องการจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของคำทั้งสามที่ร้อยอยู่บนฐานภววิทยาเดียวกันของนองซี

คำสำคัญ: การเมือง; ประชาธิปไตย; คอมมิวนิสต์

Abstract

Political situations both in Thailand and abroad are the evidence of problem of Democracy. What does this word mean exactly? Some philosophers consider democracy as an empty signifier which has been used for representing any kind of political doctrines so democracy has lost its meaning and does not signify anything after all.

This article tried to define the meaning of democracy and communism, which are usually known as an opposition, by referring to Jean-Luc Nancy's philosophical concepts to clarify and answer three questions as follows: 1) How does politics contaminate with philosophy and democracy? 2) Nancy defines communism as a heart of democracy (as if their meanings are interchangeable). Therefore, the article intends to examine how these terms were transformed and intertwined. The objective of this article is to differentiate three terms: politics, communism and democracy through Nancy's ontological perspective.

Keyword: Politics; Democracy; Communism

บทนำ

สภาพการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันทั้งในไทยและต่างประเทศเป็นเสมือนข้อพิสูจน์ต่อปัญหาของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าคำ ๆ นี้หมายถึงอะไรกันแน่? นักปรัชญากลุ่มหนึ่งมองว่า ประชาธิปไตย กลายเป็นสัญญาะที่ไร้ซึ่งความหมาย เพราะความหมายของประชาธิปไตยถูกฉกฉวยไปใช้ครอบคลุมทุกสิ่ง คำๆ นี้จึงสูญเสียว่านาจอในการสื่อความและกลายเป็นคำที่ไม่ได้สื่อถึงอะไรเลยในที่สุด (กมลกา จิตตฤทธะ, 2561)

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะพิจารณาความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย (Democracy) และคำว่า คอมมิวนิสต์ (Communism) ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นขั้วตรงข้ามของกันและกัน โดยอาศัยมโนทัศน์ทางปรัชญาของฌอง-ลุก นองซี (Jean-Luc Nancy) นักปรัชญาร่วมสมัยชาวฝรั่งเศส เป็นหลัก เพื่อจะแสดงให้เห็นว่า 1) การเมืองเข้ามาปนเบื้อนกับปรัชญาและประชาธิปไตยอย่างไร 2) ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์ ไม่ใช่ขั้วตรงข้ามของกันและกัน ซึ่งผู้เขียนจะกลับไปพิจารณาที่ประวัติศาสตร์ของคำทั้งสอง รวมถึงจะพิจารณาว่าเมื่อ ประชาธิปไตย – คอมมิวนิสต์ ได้ผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนนิยามความหมายแล้วเกิดเป็นความหมายใหม่ขึ้นอย่างไร สำหรับเป้าหมายของบทความนี้ ผู้เขียนต้องการจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของคำทั้งสามที่ร้อยอยู่บนฐานภววิทยาเดียวกันของนองซี

ปัญหาของประชาธิปไตยในมโนทัศน์ของนองซี

นองซีเองเห็นพ้องกับนักปรัชญาร่วมสมัยคนอื่นๆ เช่น อักมเบน (Giorgio Agamben) รองซีแยร์ (Jacques Rancière) บาติเยว (Alain Badiou) เป็นต้น (Agamben, 2012) ว่าปัญหาของประชาธิปไตยเกิดจากการที่ตัวคำถูกใช้

ครอบคลุมความหมายของทุกสิ่งทุกอย่าง ของระบอบการเมืองทุกรูปแบบ เช่น การอ้างว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ขณะที่ในความเป็นจริง เราเป็นประเทศที่มีระบอบการปกครองคล้ายคลึงกับระบอบเผด็จการ เป็นต้น จนทำให้ในที่สุดคำว่าประชาธิปไตยไม่สื่อถึงอะไรเลยอีกต่อไป

ผู้เขียนมองว่า เราอาจสรุปปัญหาประชาธิปไตยในโมทัศน์ของนองซีว่ามีต้นตอมาจากสาเหตุสำคัญสองประการดังนี้ 1) การโอนถ่ายกรรมสิทธิ์ให้ตัวแทนทางการเมือง ทำให้อำนาจอธิปไตย หรือองค์อธิปัตย์ทางการเมือง ไม่ใช่ประชาชน (อย่างแท้จริงอีกต่อไป) แต่เป็นการปกครองโดยคนกลุ่มน้อย อีกทั้งองค์อธิปัตย์นี้ยังกำหนดจุดหมายปลายทางหรือชะตากรรมร่วมให้แก่ปัจเจกและพลเมืองทุกคน ซึ่งนองซีวิพากษ์ลักษณะเบ็ดเสร็จขององค์อธิปัตย์ว่าทำให้ 'การเมืองกลายเป็นทุกสิ่ง' (totalization) ไป

2) อิทธิพลทางเศรษฐกิจที่เข้ามามีบทบาทกับการเมือง นองซีให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่า ความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจกับการเมือง หรือ เศรษฐศาสตร์การเมือง (political economy) มีที่มาจากการมอง 'เมือง' ในฐานะ 'ครัวเรือน' เศรษฐศาสตร์การเมืองไม่ต่างอะไรกับการจัดการการยังชีพและความงอกงามรุ่งเรืองของหน่วยครอบครัวที่ขยายสู่ระดับนครรัฐ (polis) ซึ่งบ่งเป็นนัยว่าความรู้เกี่ยวกับกิจการภายในของนครรัฐ (politeia) จะต้องถูกตีความในฐานะ 'การจัดการครัวเรือน' (the oikos หมายถึง ครอบครัหรือครัวเรือน ในที่นี้้นองซีใช้คำว่า oiko-nomia) ทว่าการจัดการครัวเรือนไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเรื่องการยังชีพและความรุ่งเรืองของชีวิตที่ดีเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีประเด็นเรื่องของการผลิตและผลิตซ้ำความมั่งคั่ง เพื่อให้ 'มี' มากกว่าเดิมอีกด้วย (Nancy, 2010a, pp. 46-

47) กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันจึงถูกตีความและเข้าใจในฐานะที่เป็นองค์กรรวมทางการเมือง (wholly political) ซึ่งสมาชิกในสังคมถูกอนุมานว่าเป็นดังครอบครัวเดียวกันตั้งแต่แรก การเกิดขึ้นของกายทางสังคม (social body) หรือประชาสังคม (civil society ในความหมายดั้งเดิมคือสังคมการเมืองหรือสังคมสำหรับพลเมือง) จึงมีพื้นฐานมาจากรากฐานของมนุษยชาติ โดยที่มนุษยชาตินั้นไม่ได้มีจุดหมายปลายทางสุดท้ายอื่นใดนอกจากการเป็น ‘มนุษย์ที่พึ่งพาตัวเอง’ (self-sufficiency) ซึ่งสามารถผลิตสร้างธรรมชาติของตัวเองและธรรมชาติแวดล้อมทั้งหมดของตัวเองได้

ดูเหมือนว่า คำนิยามและความเข้าใจต่อการเมืองที่ปนเปื้อนด้วยนัยเชิงเศรษฐกิจ จะทำให้ “ทุกๆ สิ่งเป็นการเมือง” กลายเป็นสมมติฐานที่ถูกยอมรับมาตั้งแต่ต้น และทำให้สิ่งอื่นใดไม่ว่าจะเป็นสถาบัน องค์ความรู้หรือศิลปะ ล้วนแต่ถูกกดทับอยู่ภายใต้สถานะเบ็ดเสร็จนี้ ไม่ว่า “ทุกๆ สิ่งเป็นการเมือง” หรือ “ทุกๆ สิ่งเป็นเศรษฐกิจ” ก็ไม่ต่างกัน และก็เป็นวิถีทางที่ประชาธิปไตยและตลาดเดินหน้าควบคู่กันไปสู่ความเป็น ‘โลกาภิวัตน์’ ทว่ากระบวนการของโลกาภิวัตน์กลับเผยให้เห็น “ความไม่เป็นธรรมชาติ” ของตัวมันเอง กล่าวคือ ภายใต้ระบบเบ็ดเสร็จของเศรษฐกิจการเมือง ซึ่งสังคมตลาดได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบสากลของสิทธิต่างๆ ไปพร้อมๆ กับภาพของโลกที่เต็มไปด้วยความมอยุดิธรรม การขู่เข็ญรีดไถ และการเอารัดเอาเปรียบ คนผู้เป็นอิสระอยู่ในระบบนี้กลับไม่รู้สึกรู้เป็นอื่นแต่อย่างใด คนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบถูกลดทอนให้เหลือเพียงแค่การเอาชีวิตรอดไปวันๆ และ ‘ถูกห้าม’ จากการดำรงอยู่ ในขณะที่คนที่ ‘มี’ นั้นรู้ทั้งรู้โดยปราศจากความเห็นใจใดๆ ว่าความเป็นอยู่ที่ดีของตนซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ที่แย่ของคนที่ไม่ ‘มี’ ไม่ได้ผลิตสร้างความเป็นมนุษย์ (being-human) หรือการเป็นอยู่ในโลก (being-world) แต่อย่างใด นองซึ่งจึงวิพากษ์ว่า มนุษย์ภายใต้

จุดตั้งต้น “ทุก ๆ สิ่งเป็นการเมือง” นั้นขาดซึ่งความเป็นอยู่จริง (lack of being) (Nancy, 2010a, p.48)

อย่างไรก็ตาม มองซ็องก็มองว่าความขาดเป็นตรรกะทำนองเดียวกันกับความ เป็นอื่น ความขาดมีการยอมรับเอาความสมบูรณ์ไว้เป็นปลายทาง แต่ ปลายทางในที่นี้ไม่ใช่จุดจบหรือจุดเริ่มต้น เพราะมันเป็นตรรกะปฏิเสธ (paradoxical logic) ของความสมบูรณ์ที่ไม่สมบูรณ์ หรือ ความเป็นอนันต์ที่เป็น อันตะ ในที่นี้ มองซ็องกำลังให้คำนิยามของมนุษย์ขึ้นใหม่โดยอาศัยตรรกะของ ความขาดที่มีนัยไปสู่ความสมบูรณ์ และรวมถึงการเกิดขึ้นของรัฐ (politeia) ซึ่ง อยู่ในตรรกะแจกเช่นเดียวกัน มนุษย์เป็นสัตว์ที่ไม่มีมาตรวัดหรือไม่อาจ เปรียบเทียบได้ ในขณะที่รัฐนั้นเป็นพื้นที่ที่ให้ “มาตรวัดร่วม” และไม่ใช่พื้นที่ที่มี เสถียรภาพ ทว่าเต็มไปด้วยความไม่มีเสถียรภาพอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนมาตรวัด ของสิ่งที่ไม่อาจวัดได้ก็จะต้องมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปโดยตลอด มาตรวัดที่ว่า นี้ก็คือ ความยุติธรรม อันเป็นประเด็นที่พัวพันกับการบริหารอำนาจ (ซึ่งรวมถึง อำนาจต้าน การโค่นล้มอำนาจ พันธมิตรทางอำนาจ ฯลฯ) ซึ่งมองซ็องมองว่า จาก จุดแรกเริ่ม เราไม่สามารถจะระบุนุการบริหารอำนาจให้อยู่ภายใต้การจัดการ คราวเรือนแบบที่อยู่ภายใต้ ‘ความพึ่งพาตัวเอง’ ได้ มองซ็องปฏิเสธ oiko – nomia และเสนอ ecotechné แทนที่ โดยที่ ecotechné นั้นหมายถึง พื้นที่ร่วมหรือ สถานที่สำหรับอยู่อาศัยที่มีการผลิต ประดิษฐ์คิดค้น และการเปลี่ยนรูปของ จุดหมายปลายทางซึ่งไม่ได้ถูกกำหนดล่วงหน้ามาก่อนอยู่เรื่อยๆ (Nancy, 2010a, p.49) คุณค่าของมนุษย์และของโลกเป็นคุณค่าสัมบูรณ์ที่ไม่อาจเปรียบ ได้กับสิ่งอื่นใดก็ตามที่มีคุณค่าแลกเปลี่ยน เมื่อการเมืองคือ ecotechné ก็ หมายความว่า “การเมืองไม่ใช่ทุกสิ่ง” แต่เรายังสามารถย้อนรอยกลับไปมองว่า การเมืองเป็นพื้นที่ของการบริหารอำนาจด้วย “ความยุติธรรมที่ไม่อาจวัดได้”

(incommensurable justice) ซึ่งอีกนัยหนึ่งหมายถึงการเป็นพื้นที่อ้างอิงของความเป็น (อนันต์) อันตะ (finite) ของความเป็นมนุษย์และความเป็นโลก

จะเห็นได้ว่า นองซีได้นิยามคำว่า การเมืองเสียใหม่ โดยที่นิยามนั้นแยกขาดจากเศรษฐกิจโดยสิ้นเชิงและนิยามนั้นอยู่บนรากฐานการทำความเข้าใจ “การเป็นอยู่” ของมนุษย์เป็นสำคัญ ความหมายของการเมืองตามนิยามของนองซีไม่ได้อยู่ในกรอบที่เคร่งครัด ซึ่งนัยหนึ่งคือการลดความสำคัญของ ‘การเมือง’ ที่บดบังความสำคัญของสิ่งอื่น ๆ ไป อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถกำหนดและปรับเปลี่ยนเป้าหมายปลายทางของพื้นที่ที่ตนเองอาศัยร่วมกันได้

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของประชาธิปไตยในปัจจุบันอาจเป็นผลมาจาก ‘การเมือง’ ในอดีตที่มีลักษณะเป็นทวิลักษณ์และทำให้คำว่าประชาธิปไตยเกิดความกำกวม ตั้งแต่ยุคสมัยกรีกจนถึงปัจจุบัน นัยของคำว่า การเมืองนอกจากจะสื่อถึงการกำหนดกฎเกณฑ์ร่วมกันในการดำรงอยู่แล้ว ยังมีสมมติฐานเกี่ยวกับความหมายหรือความจริงของการดำรงอยู่นี้ด้วย เมื่อการเมืองได้กำหนดขอบเขตของตัวเองและอ้างสิทธิอำนาจแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นต่อมาก็คือการควบคุมการดำรงอยู่ทั้งหมดของปัจเจกและกลุ่มคน ยิ่งไปกว่านั้น การเมืองซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์สร้างของกรีกเกิดขึ้นมาจากความถดถอยของ “พระเจ้า” หรือ การเสื่อมสลายของเทวธิปไตย (theocracy) ความเชื่อ (mythos) ถูกแทนที่ด้วยเหตุผล (logos) กษัตริย์ผู้เป็นสมมติเทพถูกแทนที่ด้วยระบบระเบียบของการเมือง ประชาธิปไตยจึงเกิดขึ้นมาพร้อมกับการออกกฎหมาย สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือความพยายามที่จะทำให้กฎหมายสาธารณะวางรากฐานอย่างแข็งแรงบนตัวเอง ไปพร้อมๆ กับการเกิดขึ้นของรัฐและอำนาจอธิปไตยของรัฐ นองซีมองว่า นอกจากกฎหมายจะต้องรังสรรค์อะไรบางอย่างแล้วยังต้องมีการประดิษฐ์ซ้ำ

ตัวเองอยู่ตลอดเวลา เขายกตัวอย่างโสเครตีสและเพลโตว่าทั้งสองต่างมีจุดประสงค์ในการพยายามมองหาสิ่งที่จะมาช่วยแก้ไขจุดอ่อนของประชาธิปไตย ซึ่งเป็นความพยายามที่สืบเนื่องต่อมาในทุกยุคสมัยจนถึงปัจจุบัน สำหรับนอซีประชาธิปไตยนั้นเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของเทวธิปไตย การโอนถ่ายอำนาจอธิปไตยจากประชาชนทำให้ประชาธิปไตยสมัยใหม่มีลักษณะเหมือนกับเทวสิทธิ์ (divine right) ของกษัตริย์ ซึ่งอำนาจอธิปไตยนั้นไม่ได้วางอยู่บนฐานของความเชื่อหรือเหตุผลแต่อย่างใด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประชาธิปไตยปราศจากรากฐานใดๆ มาตั้งแต่ต้นแล้ว (Nancy, 2010a, pp.61-63)

ด้วยเหตุนี้ ดูเหมือนว่าจะมีเพียงแค่สองทางเลือกในประวัติศาสตร์ กล่าวคือ นักปรัชญากลุ่มหนึ่งมองว่าการเมืองนั้นไร้รากและควรที่จะคงลักษณะเช่นนั้น สิ่งที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันก็คือแรงจูงใจอย่างเช่นความปลอดภัย การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และการได้รับการปกป้องจากธรรมชาติและการต้องอยู่เพียงลำพัง ในขณะที่นักปรัชญาอีกรูปหนึ่งมองว่า การเมืองจะต้องปูพื้นหรือวางฐานรากให้ตัวเองบนฐานของเหตุผล (เทวสิทธิ์หรือเหตุผลของรัฐ) ซึ่งในท้ายที่สุดได้ไปเปลี่ยนสมมติฐานร่วมที่ทุกคนแบ่งปันร่วมกันให้กลายเป็นการกดขี่และครอบงำ

การเมือง

รูปแบบของสังคมสมัยใหม่ดำรงอยู่และปรากฏตัวเองในฐานะที่เป็นภายนอก (exteriority) ของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม (ปัจเจกบุคคล) มักเข้าใจกันว่า สังคมจะเริ่มต้นขึ้นต่อเมื่อภายใน (interiority) หยุตลง เมื่อสายสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่เชื่อมโยงผ่านความเป็นญาติและรูปเคารพหรือตำนานสิ้นสุดลง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงจากชุมชน (ซึ่งเป็นสังคมดั้งเดิมที่

นักปรัชญามองว่าเต็มไปด้วยสายใยหรือสายสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น ชนเผ่า วิถีชีวิตแบบชนเมือง) ไปสู่สังคม (เมือง วิถีความเป็นอยู่แบบโลกสมัยใหม่ที่สัมพันธ์กับปัจเจกบุคคลนิยม) ประชาธิปไตยจึงเชื่อมโยงกับความแตกต่างระหว่าง สังคม (society) กับ ชุมชน (community) โดยตรง การก้าวข้ามจากชุมชนชนบทมาสู่การเป็นนครรัฐหรือเมืองใหญ่นั้นเป็นการข้ามขั้วจาก ‘ภายใน’ ไปสู่ ‘ภายนอก’ ซึ่งมองที่ภายนอกนี้เป็นปัญหาที่ต้องอาศัยประชาธิปไตยเข้ามาแก้ไข “ภายใน” เต็มไปด้วยแ่งมุมต่างๆ มากมายซึ่งขึ้นกับหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับความจริงภายในของกลุ่มอันหลากหลาย ในขณะที่ปัญหาของ “ภายนอก” มาจากการใช้อำนาจที่เป็น *ภายนอก* ซึ่งในท้ายที่สุดอำนาจนั้นไม่ได้วางอยู่บนรากฐานของอะไรเลยและไม่ได้มาจากประชาชนอย่างแท้จริง สังคมสมัยใหม่ดำรงอยู่ในฐานะการปรากฏตัวเอง (self-represent) โดยมีความสัมพันธ์ภายนอกกับสมาชิกผ่านการกระตุ้นจากผลประโยชน์และอำนาจ ทั้งยังสามารถจะยุติการเชื่อมสัมพันธ์ได้ตามใจปรารถนาอีกด้วย ในที่นี้ ความแตกต่างระหว่างภายในกับภายนอกจึงสะท้อนให้เห็นว่าเพราะเหตุใดสังคมที่แสดงแค่แ่งมุมของอำนาจจึงเป็นสังคมของ “ความรุนแรงอันชอบธรรม” (Agamben, 2012, p.67)

ปัญหาของประชาธิปไตยกับอำนาจเกิดจาก *ธรรมชาติของประชาธิปไตย* ที่ไม่เต็มใจจะใช้อำนาจแบบภายนอก ความจงรักภักดีแบบศกดินาและความเป็นเอกภาพของชาติและศาสนาทุกรูปแบบที่เคยเป็นและยังกุมอำนาจอยู่ ทั้งหมดนี้ล้วนแต่ทำให้สัญลักษณ์อื่นๆ ไม่ปรากฏ ดังนั้น ชื่อที่แท้จริงของประชาธิปไตยคือ คอมมิวนิสต์ ซึ่งมองที่ความใหม่ว่าหมายถึง การแสดงออกซึ่งแรงขับทางสังคมที่อยากจะเป็นอย่างมากกว่าสังคม นั่นคือ การเป็น ‘ชุมชน’ ที่มีสัญลักษณ์ความจริงเป็นของตัวเอง คอมมิวนิสต์ในที่นี้อาจจะเรียกได้

ว่าเป็นแนวคิดแต่ไม่ใช่มนทัศน์ตามนัยยะที่เคร่งครัด เป็นเพียงแรงกระตุ้นทางความคิดที่บังคับให้ประชาธิปไตยตรวจสอบสภารัตถะและเป้าหมายสูงสุดของตัวเอง มองซีมองว่าการประณามการทรยศทางอุดมการณ์ของคอมมิวนิสต์เป็นคำตอบที่ไม่พอเพียงอีกต่อไปในปัจจุบัน แนวคิดคอมมิวนิสต์ไม่มีหน้าที่ในการเป็นอุดมการณ์ เพราะแนวคิดคอมมิวนิสต์ชี้ให้เห็นปัญหาของสังคมที่ว่า สังคมเองไม่สามารถจะยกระดับหรือว่าเผชิญกับแ่งมุมเชิงสัญลักษณ์หรือภาววิทยาได้เลย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เงื่อนไขของสังคมไม่สามารถทำให้เราเข้าถึงความหมายและความจริงของสภาวะความเป็นอยู่ (Being) ซึ่งอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มหรือชุมชนได้ (Agamben, 2012, p.68)

มองซีอธิบายขยายความประเด็นเรื่องอำนาจว่า อำนาจไม่ได้มีแค่แ่งมุมภายนอกที่เติมไปด้วยการควบคุม และการควบคุมที่มีประสิทธิภาพเองก็ช่วยให้เกิดการรวมกลุ่มเข้าสังคม ข้อเท็จจริงของอำนาจคือการบริหาร จัดการและปกครอง ซึ่งทำให้เกิดการแบ่งเขตของอำนาจไปสู่เขตแดนอื่นๆ มองซียืนยันว่า แม้จะอยู่บนฐานคิดคอมมิวนิสต์ก็มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องคงอยู่เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ เช่น กฎหมายระหว่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ ความจำเป็นในการมีรัฐไม่ได้หมายความว่าประชาชนจะต้องถอนตัวออก (resign) อย่างจำเป็น เพราะอำนาจไม่ใช่แค่เรื่องเกี่ยวกับพื้นฐานการปกครองภาคบังคับ อำนาจเป็นความปรารถนา รูปแบบหนึ่ง เป็นแรงกระตุ้นที่จะครอบงำและสัมพันธ์กับแรงกระตุ้นในการยอมตาม (submit) เราไม่สามารถลดทอนปรากฏการณ์ทั้งหมดของอำนาจให้เป็นเพียงแค่การบังคับตามบทบาทอย่างเครื่องจักรกลซึ่งขัดแย้งกับศีลธรรมหรืออุดม

คติของชุมชนที่ยุติธรรมและมีภราดรภาพได้ ยังมีอีกด้านของเหรียญคืออำนาจที่ไม่ถูกกำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์ล่วงหน้าและมีลักษณะปลายเปิด

เป็นแรงขับของความตายและการมีชีวิต ความขึ้น ๆ ลง ๆ ของสภาวะความเป็นอยู่ (Being) ที่ทั้งมีความปรารถนา ฟังพอใจและได้รับการเติมเต็มเป็นสิ่งที่ทำให้แรงขับของอำนาจไม่มีเป้าหมายล่วงหน้า ทั้งยังเป็นสิ่งที่นักปรัชญาหลายคนต่างเห็นพ้องกัน เช่น เจตจำนงสู่อำนาจ (will to power) ของ ฟรีดริช นีตเช่ (Friedrich Nietzsche) เป็นต้น อำนาจทางการเมืองควรจะทำหน้าที่ปกป้องชีวิตทางสังคมไปจนถึงทำลายและแก้ไขระบบระเบียบที่เคยมีมา นองซีเชื่อว่าอำนาจอยู่ในที่ของตัวเองเพื่อทำให้มนุษย์ในฐานะสัตว์สังคมค่อย ๆ สร้างเป้าหมายออกมาเพื่อตัวเอง โดยเป็นเป้าหมายที่ทำให้อำนาจนั้นไร้อำนาจ การก้าวข้ามอำนาจจึงเป็นแก่นของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง (Agamben, 2012, pp.69-70)

นองซีกล่าวว่า ความจริงเกี่ยวกับอำนาจไม่ได้ลึกลับ ข้อตั้งที่ว่า ‘ผู้ปกครองปกครองเพื่อผลประโยชน์ (the good) ของผู้ถูกปกครอง’ เป็นความจริงเสมอยกเว้นแค่กรณีของทรราชย์โดยสมบูรณ์ ผลที่ตามมาคือ ประชาชนเป็นส่วนสำคัญสูงสุดของอำนาจ ไม่ว่าจะระบอบการปกครองจะแสดงออกอย่างเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ก็ตาม แต่ “ผลประโยชน์ของผู้ถูกปกครอง” เป็นเพียงการตรวจสอบการใช้อำนาจ ไม่ใช่ธรรมชาติที่กำหนดชัดในรูปแบบหรือเนื้อหาว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับประชาชน ‘สิ่งที่ดี’ นี้ไม่ถูกกำหนดอย่างจำเป็นและจะกำหนดตัวเองได้ในกระบวนการของการประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นมาก่อน โดยคงไว้ซึ่งการตรวจสอบ (ผ่านความไม่สงบ, แรงผลักดัน) ว่า ‘สิ่งที่ดี’ นั้นจะเป็นหรือกลายเป็นอะไร เช่น การตรวจสอบความโปร่งใสของรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ นองซีเห็นว่า รูปแบบและความหมายอันเป็นพื้นฐานของทุกการดำรงอยู่คือสิ่งที่เราไม่รู้ตั้งแต่แรกเริ่ม (และด้วยเหตุนี้เราจึงต้องเริ่มใหม่ไปเรื่อย ๆ) สิ่งที่เราสามารถรู้ได้มีเพียง 2 ข้อเสนอเท่านั้น 1) การดำรงอยู่ของเราปราศจากซึ่งการ

ออกแบบล่วงหน้า ฆะตกรรม หรือโครงการใดๆ 2) การดำรงอยู่ไม่ใช่ทั้งปัจเจกหรือการรวมกลุ่ม เพราะการดำรงอยู่อันเป็นความจริงของสภาวะความเป็นอยู่ (Being) คือสิ่งที่เกิดขึ้นภายในพหุสภาวะ (plurality) ของปัจเจกซึ่งไปช่วยสลายสมมติฐานเรื่องเอกภาพของสภาวะความเป็นอยู่ (Being) (Agamben, 2012, p.71)

ในที่นี้ คำว่าความหมายสำหรับนองซี หมายถึง การส่งต่อ หมุนเวียน แลกเปลี่ยนหรือแบ่งปันความเป็นไปได้ต่างๆ ของประสบการณ์ หรือก็คือความสัมพันธ์กับภายนอก ความสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ในการเปิดออกสู่ความเป็นอนันต์ ประเด็นของนองซีอยู่ที่คำว่า “ร่วมกัน” (commonality หรือ le commune) ไม่ว่าจะเป็นความหมาย ความหมายต่างๆ ความรู้สึกสัมผัส (sensation) การรับความรู้สึก (sensibility) หรือ ความรู้สึกพึงพอใจหรือเต็มเต็ม (sensuality) ก็ล้วนแต่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกัน หรือเรียกได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขของการอยู่ร่วมกัน ดังนั้นภายนอกจึงไม่เคยเต็มเต็มหรือกลายเป็นภายในแต่สร้างความตึงเครียด (tension) ท่ามกลางผู้คน (Agamben, 2012, p.71)

ประชาธิปไตยมีนัยเชิงอภิปรัชญา (metaphysique หรือเป้าประสงค์หรือเป้าหมายก็ได้) ซึ่งไม่สามารถรับรองด้วยศาสนาได้ การเมืองเชิงประชาธิปไตยจะต้องทำให้การเล่นความหมายและความหมายต่างๆ เรียบง่ายและอยู่เหนือการควบคุมของการเมือง ซึ่งเป็นคำถามของการ “อยู่-ร่วมกัน” (in-common) อันเป็นมณฑลของโลกและการหมุนเวียนของความหมาย สิ่งที่ประชาธิปไตยบ่งถึงในที่นี้ก็คือ สิทธิในการเข้าถึงความหมายโดยปราศจากสมมติฐานอันศักดิ์สิทธิ์และไม่พยายามจะทำให้ความหลากหลายเป็นเอกภาพ

แต่ในทางตรงกันข้ามปล่อยให้ความหลากหลายอันไม่จำกัดที่สถาปนาขึ้นมาในรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นอย่างไม่สิ้นสุดและประมาณไม่ได้ (Agamben, 2012, p.72)

นองซีอธิบายถึง “รูปแบบ” ซึ่งเขามองว่าเป็นกับดักทางการเมืองของประชาธิปไตยสมัยใหม่ ลักษณะทั่วไปของรูปแบบคือการแสวงหารูปแบบที่เหนือกว่ารูปแบบอื่นทั้งหมด โดยผ่านศิลปะ ความรัก ความคิด หรือความรู้ก็ตาม แต่ละรูปแบบต่างก็รู้ถึงความทะเยอทะยานที่จะโอบอุ้มและกวาดเอารูปแบบอื่นๆ เพื่อประกาศความจริงของตัวเองเท่านั้น อาทิเช่น การเกิดรูปแบบทางศิลปะใหม่ๆ เพื่อหักล้างรูปแบบและความคิดทางศิลปะที่มีอยู่เดิม หรือ การที่ประชาชนไทยจำนวนหนึ่งเรียกร้องระบบรัฐสวัสดิการเพราะมองว่าดีและเป็นประโยชน์กว่าระบอบการปกครองที่มีอยู่ เป็นต้น นองซีมองว่าลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่ว่าไม่ชอบธรรมหรือไร้ประโยชน์ เพราะเมื่อแต่ละรูปแบบพัฒนาตัวเองต่อไปและทวีความหลากหลายขึ้นที่ จะเกิดแรงขับที่นำรูปแบบนั้นๆ ไปสู่เอกภาพและพัฒนาต่อไปอีกเรื่อยๆ ปริณทลของรูปแบบล้วนแต่ขยายตัวออกและทำงานร่วมกับรูปแบบอื่นผ่านการติดต่อหรือส่งผ่านความเปรียบเทียบที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะผ่านทางตรงทางอ้อม หรือทางที่ไม่ปะติดปะต่อ แต่กระนั้นก็ไม่มียูนิฟอร์มใดเลยที่พยายามจะกลืนกินหรือหลอมรวมกับรูปแบบอื่น เพราะเช่นนั้นจะเท่ากับเป็นการปฏิเสธตัวเอง (self-negation) นองซีอธิบายด้วยกวีของริมโบต์ *ถ้าเครื่องทองเหลือง กลายมาเป็นแตร นั่นก็เป็นเพราะว่ามันไม่ได้จะกลายเป็นไวโอลิน* (Agamben, 2012, pp.72-73)

นองซีกล่าวว่า ไม่มีทั้งรูปแบบหนึ่งเหนือรูปแบบอื่น และ ไม่มีสภาวะเบ็ดเสร็จ (totality) ใดที่เคยบรรลุ แต่เราสามารถคิดถึง ผลรวม (total, le tout) ในลักษณะของความสมบูรณ์แบบที่อาจบรรลุได้ผ่านการเมือง ดังนั้นนองซีจึง

มองว่าการเมืองเป็นเงื่อนไขของการเข้าถึงรูปแบบอื่นๆ มาตั้งแต่แรกแต่ไม่ได้เป็นรากฐานให้สิ่งอื่นหรือมีความหมายที่กำหนดแน่ชัด ตัวการเมืองเองไม่เคยมีเป้าหมายแต่ช่วยนำไปสู่สมดุลงค์ชั่วคราว การเมืองเป็นการบริการขั้นสูงสุด (supreme service) ซึ่งทำให้รูปแบบต่างๆ เป็นไปได้หรือการเข้าถึงความหมายใหม่อยู่เรื่อยๆ อย่างไม่หยุดหย่อน และในด้านกลับการเมืองก็ต้องไม่สถาปนาตัวเองเป็นรูปแบบหนึ่งโดยสิ้นเชิง ในขณะที่รูปแบบอื่นๆ อย่างศิลปะ ความรัก และความคิดรวมเอาการมีเป้าประสงค์ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ในตัวเองไว้ ทั้งยังได้รับสิทธิในการประกาศตัวว่าบรรลุเป้าอยู่โดยตลอด แต่ในเวลาเดียวกัน การบรรลุเป้าหมายนี้ก็อยู่แค่ในมณฑลของตัวเองเท่านั้น และไม่มีการอ้างว่าทำให้เกิดกฎหมายหรือการเมืองแต่อย่างใด (Agamben, 2012, p.73)

การแบ่งขอบเขตต่างๆ ของมณฑลที่ไม่ใช่การเมือง ซึ่งนองซีเรียกว่า ศิลปะ ความรัก ความคิด ฯลฯ มีพลวัตอันเกิดจากการประดิษฐ์สร้าง ก่อรูป และปรับเปลี่ยนมณฑลเหล่านี้ และท่ามกลางมณฑลต่างๆ มีการเมืองอยู่ร่วมเสมอ การเมืองสังเกตเห็นเส้นแบ่งของมณฑลต่างๆ ที่ถูกกำหนดขึ้น ไม่ว่าจะเป็เชิงศิลปะ, เชิงวิทยาศาสตร์หรือที่เกี่ยวกับความรักและเข้าแทรกแซงทุกมณฑลในหลากหลายรูปแบบ แต่สิ่งที่ไม่เคยถูกทำให้ชัดเจนและนองซีต้องการทำให้ชัดก็คือ การเมืองไม่ใช่ตำแหน่งที่ตั้ง (locus) ของสมมติฐานเกี่ยวกับเป้าประสงค์ แต่เป็นเพียงตำแหน่งที่ตั้งของการเข้าถึงความเป็นไปได้ต่างๆ ของเป้าประสงค์เหล่านั้น ส่วนประชาธิปไตยเองเป็นชื่อของการเปลี่ยนแปลงระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับเป้าประสงค์ของตัวเอง ประชาธิปไตยเป็นนามที่ไม่เที่ยงที่สุดของมนุษย์ซึ่งพบว่าตัวเองเปิดออกสู่การไม่ปรากฏของเป้าประสงค์ (ไม่ว่าจะเป็นเป้าประสงค์อันศักดิ์สิทธิ์ หรือ เป้าหมายของอนาคต) และที่

ประชาธิปไตยเป็นอย่างที่เป็นก็เพราะต้องสะท้อนการกำหนดขอบเขตภายใน
มณฑลทางการเมือง (Agamben, 2012, pp.73-74)

นองซีชี้ให้เห็นจุดต่างระหว่างระบบระเบียบทางเทววิทยากับระบบ
ระเบียบทางการเมือง (แม้กระทั่งในยุคกรีก จุดเริ่มต้นของการเมืองก็คือการแยก
สองระเบียบที่เกี่ยวกับเมืองและศาสนากัน) การเมืองเกิดขึ้นจากการ
แยกขาดระหว่างตัวเองกับระเบียบอื่นๆ อันเป็นระเบียบซึ่งจิตวิญญาณสาธารณะ
ในปัจจุบันไม่ได้มองว่าศักดิ์สิทธิ์หรือให้แรงบันดาลใจอีกต่อไปแต่ยังคงไว้ซึ่ง
ความแยกขาด (ผ่านศิลปะ ความรัก ความคิด ฯลฯ) การแยกขาดนี้กล่าวว่าเป็น
การแยกขาดของความจริงหรือของนัยยะต่อโลกที่อยู่นอกโลกอีกที ดังที่วิตเกน
สไตน์กล่าวว่า 'นัยยะในฐานะภายนอก เปิดขึ้นในใจกลางของโลก ในใจกลางของ
เรา และท่ามกลางระหว่างเรา ในฐานะการแบ่งปันร่วมกันของเรา' นัยยะนี้ไม่ใช่
ข้อสรุปของการดำรงอยู่ของเรา เพราะไม่ได้รวมการดำรงอยู่เอาไว้ภายใต้
ความหมาย (signification) แต่เพียงแค่เปิดเราออกสู่กันและกัน (Agamben,
2012, pp.74-75)

การมีภาพร่างทางการเมืองทำให้เราไม่สามารถคิดถึงอำนาจในฐานะสิ่ง
อื่นนอกจากการเป็นตัวกระทำที่เป็นปรักษ์หรืออันตราย อำนาจกลายเป็นศัตรู
ของประชาชนหรือเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นไปได้ทุกรูปแบบรวมถึง
อำนาจหน่วยย่อย (micropower) ต่างๆ ด้วย ซึ่งในภาพใหญ่ นองซีมองว่า
ลักษณะเช่นนี้เป็นสัญญาณบ่งบอกถึงความป่วยไข้ของประชาธิปไตยมากที่สุด
สำหรับเขา ทางออกจากปัญหานี้คือการแยกแยะการเมืองออก โดยเจือจางการ
ใช้อำนาจและสัญลักษณ์ของอำนาจผ่านความเห็นเป็นประชาธิปไตย

(democratism) ของความไม่แตกต่างที่ทุกอย่างและทุกคนอยู่บนฐานเดียวกัน และในระดับเดียวกัน (Nancy, 2010a, p.22)

มองข้ามมองว่าความจำเป็นเร่งด่วนของประชาธิปไตยที่ทำให้เรามีหน้าที่ แยกแยะความแตกต่างของการเมืองออกจากปริณทลอื่น ๆ ไม่ได้เป็นอะไรมาก ไปกว่าการหาทางออกจากสัจนิยม (nihilism) ซึ่งสัจนิยมเป็นมโนทัศน์ที่ เกี่ยวข้องกับการลดค่าของคุณค่าสูงสุดทั้งหลาย ซึ่งอาจมองว่าเป็นวิกฤติ เกี่ยวกับคุณค่าหรือเป็นการทำลายตัวเองตัวเองของคุณค่า ในอีกแง่หนึ่ง สัจ นิยมคือแนวคิดนิเสธชีวิต ที่ชีวิตไร้ความหมายหรือเราไม่สามารถตระหนักถึง เป้าหมายชีวิตได้ ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ชีวิตถูกควบคุมด้วยบางสิ่งที่เป็นภายนอก เช่น กรอบศีลธรรมทางศาสนา เป็นต้น (Li, 2016, pp.304-309)

เนื่องจากสัจนิยมคือความไร้ค่าของการแยกแยะความแตกต่าง ซึ่งทำ ให้นัยยะและคุณค่าต่าง ๆ ไร้ความหมาย ขณะที่นัยยะหรือคุณค่าเกิดขึ้นผ่าน ความแตกต่างเท่านั้น นัยยะหนึ่งถูกแยกออกจากนัยยะอื่นเหมือนที่ชายต่างจาก ขาว และการมองเห็นต่างจากการได้ยิน ส่วนคุณค่าหนึ่ง ๆ ก็ไม่เท่ากับคุณค่าอื่น ใด สิ่งที่ทำให้เกิดข้อวิจารณ์แบบนี้ต่อ ‘ชุดคุณค่า’ และชื่อเสียง (ง) ที่อ่อนแอ ของ “ปรัชญาเชิงคุณค่า” (value philosophies) คือความคิดเกี่ยวกับคุณค่าใน ฐานะ “เครื่องหมายที่ถูกกำหนดให้” (given markers) ไม่ว่าในเชิงอุดมคติหรือ บรรทัดฐาน ซึ่งขัดกับพื้นหลังของสมมูลภาพระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่สามารถประเมิน ค่าได้ในตัวเอง (Nancy, 2010a, p.22)

ดังนั้น สิ่งที่ต้องยืนยันในนี้ก็คือความไม่สมมูล (nonequivalent) ซึ่งมี ความเป็นเชิงการเมืองพอ ๆ กับการเมืองต้องมีพื้นที่และเปิดความเป็นไปได้ กับการยืนยันความไม่สมมูลนี้ ด้วยเหตุนี้ การเมืองจึงเป็นเพียงโครงร่างที่ไม่

กำหนดแนชต์และเปิดออก โดยที่ตัวการเมืองเองไม่ได้ทำหน้าที่ในการยืนยัน ตัวการเมืองเองไม่ได้แบกรับนัยยะหรือคุณค่า แต่ช่วยทำให้นัยยะและคุณค่ามีที่ทาง โดยไม่ได้กำหนดนัยความหมายซึ่งจะต้องบรรลุหรือต้องทำให้เป็นรูปธรรม การเมืองเชิงประชาธิปไตยต้องปฏิเสธการมีภาพร่าง (figure) ให้กับตัวเอง พร้อมไปกับอนุญาตให้มีการแพร่กระจายของภาพร่างแบบต่าง ๆ อาทิ การยืนยัน ประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์ จินตนาการต่อโครงสร้างอื่น ๆ การเมืองเชิงประชาธิปไตยจึงเปิดพื้นที่ให้กับอัตลักษณ์ที่หลากหลายและการแบ่งปัน อัตลักษณ์เหล่านั้น แต่ไม่ใช่การให้โครงสร้างหรือภาพร่างกับตัวเอง อย่างไรก็ตาม นองซียืนยันว่าการละทิ้งหลักการทุกรูปแบบของการระบุตัวตน ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของกษัตริย์ พ่อ พระเจ้า ชาติ สาธารณรัฐ ผู้คน มนุษย์หรือมนุษยชาติหรือแม้กระทั่งประชาธิปไตยเองไม่ได้ขัดแย้งกับความจำเป็นเร่งด่วนในการระบุตัวตน ทุกคนยังสามารถระบุตัวเองได้เพื่อจะมีที่ทาง บทบาทและคุณค่าอันเป็นคุณค่าที่ประมาณไม่ได้ของการอยู่ร่วมกัน (Nancy, 2010a, pp.26-27)

ประชาธิปไตยไม่ใช่สิ่งที่กำหนดร่างได้และโดยสารถะแล้วไม่ควรถูกร่าง ประชาธิปไตยโค่นล้มสมมติฐานต่อโครงสร้างชะตากรรมและความจริงของการอยู่ร่วมกันแต่กำหนดโครงสร้างของพื้นที่ร่วม (common space) ในลักษณะที่เปิดสู่ความองกวมของความเป็นไปได้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่ความเป็นอนันต์จะโอบอุ้มได้ ภาพร่างต่าง ๆ ของการยืนยันของเราและการประกาศความปรารถนาของเรา เพื่อให้ง่ายแก่ความเข้าใจนองซีได้ยกตัวอย่างปริวิตถลของซิลปะ เขากล่าวว่า

“ยิ่งเมืองที่เป็นประชาธิปไตยละทิ้งการมีภาพร่าง ก็เท่ากับว่าเมืองเองได้ละทิ้งสัญลักษณ์และภาพแทนไปอย่างสุดเสียง แต่กระนั้นเมืองจะเป็นประจักษ์

พยานให้กับการเกิดขึ้นของความปรารถนาต่อรูปแบบใหม่ ๆ ที่เป็นไปได้ทั้งหมด ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และศิลปะเองก็พยายามทุกวิถีทางที่จะให้กำเนิดรูปแบบที่กลายมาเป็นศิลปะแบบใหม่อย่างล้นเหลือในทุกรูปแบบแนวคิดทางศิลปะ ไม่ว่าจะเป็รูปแบบใหม่ ๆ หรือการตีความรูปแบบเก่าใหม่ ทุกอย่างล้วนแต่เป็นพยานต่อความคาดหวังอันน่าตื่นเต้น ต่อความต้องการที่จะฉกฉวยการดำรงอยู่ซึ่งถูกปรับเปลี่ยนใหม่อย่างเต็มรูปแบบอีกครั้ง”

นองซีบอกว่าถ้ามันมีสิ่งที่เรียกว่าวิกฤติ เช่นวิกฤติของนวนิยาย นั่นก็เป็นเพราะเรายังคงต้องประดิษฐ์คิดค้นเรื่องเล่าใหม่ ๆ สำหรับประวัติศาสตร์ของเราต่อจากนี้ไปโดยปราศจากซึ่งประวัติศาสตร์ และถ้ามีศิลปะร่างกาย (body art) ซึ่งไปถึงจุดของเลือดหรือความทุกข์ทรมาน นั่นก็เป็นเพราะร่างกายของเราต้องการจะถูกเข้าใจในแบบที่ต่างออกไป ข้อเท็จจริงที่ว่าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นผ่านทุกความเป็นไปได้ของความแปลกหรือความเบี่ยงเบนจากปกติอาจไม่เป็นคำอธิบายที่ดีพอเพราะมันสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกความเป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่มีคำตอบง่าย ๆ หรืออาจจะไม่มีคำตอบเลย แต่อย่างน้อยเราต้องเริ่มและต้องรู้ว่าประชาธิปไตยนั้นไม่ใช่หน้าที่ของการเมือง (Nancy, 2010a, pp.27-28)

คอมมิวนิสต์

สำหรับนองซี การตัดสินใจบนฐานของคุณค่าในฐานะสิ่งที่มีค่า แลกเปลี่ยนซึ่งนำไปสู่มาตรการร่วมของสินค้าและโภคภัณฑ์ทั้งหมดโดยแรงงาน และแรงขับในการสะสมคุณค่าสมมูล (equivalent value) เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนนำไปสู่สัจนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะดังที่เราเห็น สำหรับนองซี นัยยะคือความแตกต่างกัน การจะหนีจากสัจนิยมไม่สามารถทำได้ด้วยการยืนยันคุณค่าใหม่ ๆ แต่ทำได้โดยการปรับแปลงลักษณะการประเมินค่า (evaluative gesture)

เนื่องจากการจะเอาชนะสัจนิยมได้ เกิดจากหลักการการประเมินที่ต่างออกไปเท่านั้น และเป็นหลักการที่มีสมมติฐานต่อลักษณะการประเมินค่าที่แตกต่างหรือไม่สามารถวัดได้ (incommensurability) โดยสมบูรณ์ ดังที่นองซีเขียนว่า “นี่เป็นทางเดียวที่จะออกจากสัจนิยม: ไม่ใช่การคืนชีพคุณค่าต่างๆ แต่เป็นการประกาศต่อต้านกับ “ความไม่มีอะไร” (nothing) ที่บ่งถึงว่า สิ่งใดๆ ล้วนมีคุณค่าอย่างไม่สามารถวัดได้ สมบูรณ์และเป็นอนันต์” บนสมมติฐานนี้เท่านั้นที่เราจะสามารถมีสายสัมพันธ์ (a rapport) หรือ การแบ่งปัน (sharing out) แทนที่จะเป็นการแทนที่ได้ (Morin, 2012, p.118)

ทฤษฎีซึ่งเป็นเรื่องของเงินและโภคภัณฑ์ได้ให้กำเนิดประชาธิปไตยเนื่องจากประชาธิปไตยโดยหลักการแล้วคือการเลือกตัวแบบของการประเมินค่าที่ทำให้ทุกอย่างมี ‘สมมูลภาพ’ หรือ ‘มีค่าเท่ากัน’ (equivalence) แต่เมื่อทุกอย่างอยู่ในสภาวะที่เท่ากันผ่านการมี ‘เงิน’ เป็นตัวกลาง ประชาธิปไตยจึงกลายเป็นชื่อของสมมูลภาพในแบบที่ธรรมดาตาชั่งเกินกว่าที่ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) พูดถึงเสียอีก ไม่ว่าจะเป็นเป้าประสงค์ วิถีทาง คุณค่า นัยยะต่างๆ การกระทำ งาน หรือบุคคล ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่สามารถแลกเปลี่ยนและแทนที่กันได้เพราะไม่มีสิ่งใดเลยที่เชื่อมโยงกับสิ่งซึ่งสามารถแยกแยะมันออกจากกันได้ ทุกอย่างสัมพันธ์กับการสามารถแลกเปลี่ยนได้ ซึ่งห่างไกลจากการ ‘แบ่งปัน’ ในแง่ความรู้มรวายของตัวคำ ประชาธิปไตยจึงมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นหนึ่งในกระบวนการของการแลกเปลี่ยน/แทนที่ (Nancy, 2010a, pp.23-24)

นองซีต้องการแทนที่การครอบงำทางเศรษฐศาสตร์ (ซึ่งเป็นผลมาจากการตัดสินใจพื้นฐานเรื่องสมมูลภาพ) ด้วยการการประเมินคุณค่าหรือการยืนยันการประเมินคุณค่าที่ช่วยให้การประเมินค่า (evaluating gesture) เป็นไปได้โดย

ไม่ถูกวัดล่วงหน้าด้วยระบบใด ๆ ที่มีอยู่แล้วออกไปจากของการเป็นอยู่ (being) เอง การประเมินคุณค่าในแต่ละครั้งจึงจะเป็นการยืนยันยืนยันความเป็นเอกลักษณ์เปรียบเทียบไม่ได้และแทนที่ไม่ได้ของคุณค่าหรือนัยยะ น้องซีมองว่าปัจเจกนิยมเสรี (liberal individualism) ไม่ได้ให้อะไรมากกว่าความเท่าเทียมระหว่างปัจเจกชน (Nancy, 2010a, p.24) น้องซีเสนอว่าประชาธิปไตยจะต้องวางรากฐานอยู่บนแนวคิดเรื่องเสรีภาพที่ไม่ใช่เสรีภาพตามชนบซึ่งวางอยู่บนฐานของความเป็นนายและความเป็นองค์อธิปัตย์ขององค์ประธาน (subject) ที่มีอัตตาณัติ แต่เป็นเสรีภาพที่อยู่บนฐานของการเปิดออกสู่ส่วนที่ล้นเกิน (excess) ออกจากมนุษย์เอง ประชาธิปไตยไม่ใช่อะไรออกไปจากการเปิดออกสู่กันและกันในประสบการณ์ของความไม่เท่าเทียมหรือความไม่สามารถวัดค่าได้

น้องซีมองว่านัยยะประชาธิปไตยควรเป็นนัยยะของการไม่ต้องมีอำนาจที่ระบุได้จากที่ใด หรือไม่ได้เป็นแรงกระตุ้นอื่นใดนอกจากความปรารถนา อันได้แก่ เจตจำนง การรอคอย และความคิด เป็นความปรารถนาที่ซึ่งสิ่งที่แสดงออกและการตระหนักคือความเป็นไปได้อย่างแท้จริงของการเป็นอยู่ร่วมกันทั้งหมดและแต่ละคนท่ามกลางทั้งหมด แต่เนื่องจากตัวคำว่าประชาธิปไตยเองไม่สามารถหล่อเลี้ยงความหมายของตัวเองได้อีกต่อไป เขาจึงมองว่าคอมมิวนิสต์และสังคมนิยมจำต้องแบกรับความจำเป็นเร่งด่วนของคำว่าประชาธิปไตย น้องซีเสนอว่าประชาธิปไตยควรจะเป็นคอมมิวนิสต์ด้วย เพราะไม่เช่นนั้นนั้นประชาธิปไตยจะกลายเป็นเพียงการจัดการกับความจำเป็นและความเหมาะสม

โดยขาดซึ่งความปรารถนา อันเป็นจิตวิญญาณ ลมหายใจและนัยยะของประชาธิปไตย ในที่นี้ จึงไม่ใช่เรื่องของการเข้าถึงจิตวิญญาณเชิงประชาธิปไตยแต่เป็นการคิดถึงประชาธิปไตยในฐานะจิตวิญญาณก่อนเรื่อง

รูปแบบเชิงสังคม การเมืองหรือการปกครอง โดยที่ความเป็นจิตวิญญาณนั้นเต็มไปด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่สุด จริงที่สุดและสำคัญจำเป็น ทว่าในสถานการณ์ประชาธิปไตยปัจจุบัน เรายังติดกับวิสัยทัศน์ทางการเมืองแบบเดิมซึ่งนิยามกำหนดโครงสร้างชะตากรรมของสาธารณรัฐหรือรัฐชาติ ชะตากรรมของมนุษยชาติ ความจริงของความสัมพันธ์ (the truth of relation) และอัตลักษณ์ร่วม กล่าวโดยสรุปคือทุกสิ่งที่อยู่ภายใต้ความรุ่งเรืองของราชาธิปไตยและรูปแบบต่าง ๆ ของเผด็จการนิยม ต้องถูกแทนที่ด้วยความรุ่งโรจน์ของประชาธิปไตย แบบตามตัวอักษร ซึ่งหมายถึง *อำนาจสัมบูรณ์ของประชาชนผู้เป็นสารัตถะของอำนาจนั้น* (Nancy, 2010a, pp.14-15)

ในบทความ Communism, the word นองซีได้รรถาธิบายคำว่าคอมมิวนิสต์อย่างละเอียด เขาเสนอว่าสิ่งที่ดีจะเป็นบวกซึ่งซ่อนอยู่ภายใต้คำว่าคอมมิวนิสต์ก็คือ การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น (the togetherness of people) กับการเป็นอยู่ทุก ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็พืช สัตว์ ดวงดาวหรือก้อนหินก็ตาม การอยู่ร่วมกันเป็นสิ่งที่ได้รับมา และได้รับมาผ่านมุมของทั้งหมด (the whole) หรือองค์รวม (totality) การอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของสังคมซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกัน (association) ต่างไปจากการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (integration) ของครอบครัวหรือชนเผ่า ซึ่งทำให้เกิดคำถามต่อความเป็นไปได้และความสอดคล้องต้องกันว่าเราจะสมาคมกับคนที่ไม่ต้องการหรือปฏิเสธการสมาคมนี้อย่างไร ในทางกลับกัน *communitas* หรือ *communion* ถูกประดิษฐ์ขึ้นในฐานะแนวคิดที่พิสูจน้ผ่านการปรากฏและการดำรงอยู่ของสมาชิกในชุมชนเอง (Nancy, 2010b, p.148)

คอมมิวนิสต์ คือ มิไตไซน์ (Mitsein) หรือการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีผลต่อการดำรงอยู่และสภาวะของปัจเจกบุคคลทั้งหลาย คอมมิวนิสต์จึงมีความหมายมากกว่าแค่ความหมายเชิงการเมือง ตัวตัวเองบ่งถึง “กรรมสิทธิ์” (property) ซึ่งไม่ใช่แค่การครอบครองสิ่งของ แต่ทำให้การครอบครองอะไรก็ตามเป็นการครอบครองขององค์ประธาน (subject) อย่างแท้จริง (properly - ในตัวบทส่วนนี้ นองซีกำลังเล่นกับคำว่า proper) นั่นคือการครอบครองการแสดงออก (expression) กรรมสิทธิ์ในที่นี้จึงอยู่ในตัวเราอยู่แล้ว ไม่ใช่สิ่งที่เราครอบครอง คำอธิบายเรื่องกรรมสิทธิ์ของนองซีนับอิงอยู่กับมโนทัศน์ของมาร์กซ์ซึ่งเสนอว่ามี “กรรมสิทธิ์ของปัจเจก” (individual property) ที่อยู่นอกเหนือไปจากกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล (private property) และกรรมสิทธิ์ส่วนรวม (collective property) ด้วย กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลและส่วนรวมเป็นเรื่องของขอบเขตและหมวดหมู่ของกฎหมายซึ่งเชื่อมโยงกับภายนอกและเป็นทางการ ส่วนกรรมสิทธิ์ของปัจเจกหมายถึงกรรมสิทธิ์ดั้งเดิมขององค์ประธานที่แท้จริง (Nancy, 2010b, p.149) กรรมสิทธิ์ดั้งเดิมนี้นับหมายถึง การอยู่ร่วมกับผู้อื่น อันเป็นสภาวะที่องค์ประธานมีพันธะ (commit) และมีการสื่อสาร (communicate) ความเป็นองค์ประธานก่อเกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกัน

นองซีย้ำว่า ในการดำรงอยู่ เราไม่เคยดำรงอยู่เพียงลำพัง การดำรงอยู่ในที่นี้คือการดำรงอยู่ร่วมกับอย่างจำเป็นกับการดำรงอยู่ของการเป็นอยู่ (being) อื่น ๆ โดยปราศจากความเชื่อมโยงภายนอก (external link) อย่างสิ้นเชิง การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นคือความสัมพันธ์ การแบ่งปัน การแลกเปลี่ยน การไถ่เกื้อ กับความฉับพลันทันที (immediation) ความหมาย และความรู้สึก (Nancy, 2010b, p.148) นองซีวิเคราะห์รากศัพท์ของคำว่าคอมมิวนิสต์อย่างละเอียดเพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง co- ใน collective กับ co- ใน communism

co- ใน collective หมายถึงการรวบรวมผู้คนมีนัยของลักษณะการ “เคียงข้างกัน” (side by side) ทางกายภาพ และไม่สื่อถึงความสัมพันธ์ของแต่ละข้างแต่อย่างใด ขณะที่ co- ของ communism คือ mit ของมิตไฮน์ในงานของ มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) ซึ่งหมายถึง ‘กับ’ (with) ที่มีนัยว่า ไม่ว่าจะหรือฉันทันแต่ต่างกันไม่ว่าจะอยู่ร่วมหรือแยกจากกัน ‘กับ’ คือสิ่งที่สถาปนาหรือเป็นแนวโน้มของการเป็นอยู่ (being) ของเรา การพูดคำว่าเราในที่นี้จึงเป็นวัจนกรรม (speech act) และการดำรงอยู่ของเราที่ถูกพูดถึง (a we existentially spoken) จึงจะแสดงนัยสำคัญได้ (Nancy, 2010b, p.148)

ด้วยเหตุผลทั้งหมดข้างต้น นองซีสรุปว่า คอมมิวนิสต์ คือ เงื่อนไขร่วมของความเป็นเอกสภาวะทั้งหมดขององค์ประธานทั้งหลายซึ่งเครือข่ายขององค์ประธานได้สร้างโลก อันได้แก่ ความเป็นไปได้ของความหมายหรือนัยยะ (sense) ขึ้นมา นองซีชี้ให้เห็นว่าการเมืองกับคอมมิวนิสต์ต่างกัน คอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่มาก่อนการเมืองและให้เงื่อนไขสมบูรณ์แก่การเมืองในการเปิดพื้นที่ร่วมให้แก่ส่วนรวม (the common) ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ยินยอมให้การเมืองทำให้เกิดเป้าหมายปลายทางร่วมหรือทำให้การอยู่ร่วมกันแตกออกเป็นหน่วยย่อย ๆ (substance) คอมมิวนิสต์จึงเป็นทั้งหลักการที่กระตุ้นและเป็นขีดจำกัดของการเมืองไปด้วยในตัว (Nancy, 2010b, p.149)

อย่างไรก็ตาม นองซีได้กลับมาพิจารณาคำว่า -ism ที่อยู่ท้ายคำว่า communism แล้วเห็นว่าควรตัดคำว่า -ism ออกไป เพราะเป็นคำที่มีนัยถึงระบบการนำเสนอและการทำให้เป็นคตินิยม (ideologization) ซึ่งทำให้คอมมิวนิสต์เองเสี่ยงต่อการเป็นคตินิยมอย่างหนึ่งเช่นกัน นองซีให้ความสนใจกับ co- หรือ com-/cum (ในภาษาละติน แปลว่า กับ) ซึ่งเป็นสมมติฐานตั้งต้นของการดำรงอยู่ใด ๆ

เขายังคงยืนยันว่า cum ในที่นี้ไม่ใช่การเมือง แต่เป็นภววิทยาที่ตามคำถามต่อ การเมืองว่า เราจะคิดถึง สังคม รัฐบาล และกฎหมายอย่างไร โดยที่ไม่พุ่งเป้าไปที่ การได้มาซึ่ง cum หรือ ส่วนรวม แต่แค่หวังว่าส่วนรวมจะสร้างโอกาสหรือ ความเป็นไปได้ในการสร้าง ‘นัยยะ’ (sense) ด้วยตัวเอง ในที่นี้ คอมมอนเซนส์ หรือ นัยยะร่วม (common sense) จึงหมายถึง นัยยะใดก็ตามที่เกิดขึ้นมาจากการ สื่อสาร แบ่งปันและแลกเปลี่ยน โดยสิ่งที่แลกเปลี่ยนคือกรรมสิทธิ์หรือคุณสมบัติ ที่เหมาะสม (ในที่นี้หนองซีกำลังเล่นกับคำว่า property และสะท้อนกับแนวคิดเรื่อง กรรมสิทธิ์ของปัจเจกที่มาร์กซ์เสนอ) ซึ่งเกิดจากการที่ ‘ฉัน’ มีพันธะกับส่วนรวม (Nancy, 2010b, pp.149-150)

ด้วยคำอธิบายข้างต้นจะเห็นได้ว่า คอมมิวนิสต์เป็นปัญหาเรื่องของ กรรมสิทธิ์ซึ่งไม่ใช่กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลหรือกรรมสิทธิ์ส่วนรวม แต่เป็นกรรมสิทธิ์ ของปัจเจกและกรรมสิทธิ์ร่วม (common property) ซึ่งทำให้เกิดคำถามที่ตามมา สองคำถามด้วยกัน 1) การเป็นปัจเจกและ (อยู่) ร่วมกันไปพร้อมๆ กัน หมายความว่าอย่างไร? เราจะเข้าใจความเป็นปัจเจกของความร่วมมือ (commonness) และ ชุมชนของความเป็นปัจเจกอย่างไร? หนองซีตอบปัญหาข้อ นี้ด้วยการรับคำว่าปัจเจกและร่วมกันไปสู่ว่า “เอกพหุสภาวะ” (singular-plural) ซึ่งเขาไม่อธิบายเพิ่มเติมต่อในดับทเนื่องจากเป็นมโนทัศน์ที่เคย กล่าวถึงในที่อื่นๆ แล้ว) 2) เราจะคิดถึงความมั่งคั่งและยากจนในปริบทของ ‘ร่วมกัน-ปัจเจก’ อย่างไร? หนองซีตอบคำถามข้อนี้ว่า ความมั่งคั่งคือการ ครอบครองมากกว่าความต้องการทั่วไปในชีวิต และในทางกลับกันความยากจน คือการครอบครองน้อยกว่า (Nancy, 2010b, p.150)

ข้อบังคับ (command) แรกของคอมมิวนิสต์ คือ การมอบสิ่งที่ชีวิตส่วนรวมต้องการให้แก่ส่วนรวม (to give to the common what common life needs) ดังนั้น น้องซีจึงมองว่าเราจำเป็นต้องคิดให้แตกต่างออกไป ไม่ใช่แค่คิดถึงความต้องการและความพึงพอใจในขั้นแรก แม้ว่าเราจะต้องยืนยันความพึงพอใจพื้นฐานหรือขั้นต่ำสุดไปด้วย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องพิจารณาว่า มีความเป็นอนันต์เกี่ยวข้องกับอยู่ในสารัตถะของแต่ละความต้องการเสมอ ความต้องการเป็นแรงกระตุ้นเพื่อให้ได้บางสิ่งมาและในฐานะแรงขับสู่อะไรที่ 'ไม่ใช่-สิ่ง' (nothing) ด้วย และอาจไม่ใช่อะไรเลยนอกจากความเป็นอนันต์ (infinite) การกล่าวเช่นนี้อาจดูเหมือนว่าเรากลับเข้าไปใกล้แนวคิดทุนนิยมอีกครั้ง กล่าวคือ การตีความว่าอนันต์เป็นการสะสมอันไม่สิ้นสุด (endless accumulation) ของสิ่งต่างๆ (ซึ่งล้วนแต่สมมูลกันโดยมีมาตรวัดเป็นเงินตรา) และเงินก็ถูกเข้าใจว่าเป็นกระบวนการที่ไม่สิ้นสุดของการทำเงิน ทว่าน้องซีมองว่าทุนนิยมคือความไม่สิ้นสุด (endless) แต่ไม่ใช่ความเป็นอนันต์ (Nancy, 2010b, p.151)

คำถามเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์คือคำถามเรื่องคุณสมบัติที่เหมาะสมซึ่งในที่นี้อาจเป็นแค่การอยู่ร่วมกัน ร่วมกัน (common) คือคำที่เที่ยงตรงสำหรับความเหมาะสมของการเป็นอยู่ถ้าการเป็นอยู่มีความหมายในเชิงภววิทยาคือการเป็นอยู่ร่วมกัน ในที่นี้จะเห็นว่า น้องซีได้ปรับเปลี่ยนคำว่าคอมมิวนิสต์ทั้งในแง่ความหมายและมโนทัศน์ รวมถึงลดทอนให้เหลือเพียง 'common' ซึ่งสำหรับเขาแล้วไม่ใช่อะไรเลยนอกจาก ...

“การอยู่ร่วมกันหมายถึงพื้นที่ ระยะวรรค (spacing) ระยะห่างและความใกล้ชิด การแยกจากและการเผชิญหน้ากัน แต่ ‘ความหมาย’ นี้ไม่ใช่ความหมาย และเปิดออกอย่างเหนือความหมายใดๆ ในขอบเขตนั้น เรากล่าวได้ว่า

‘คอมมิวนิสต์’ ไม่มีความหมาย ไปไกลกว่าความหมาย: ที่นี้ ณ ที่เราเป็นอยู่”
(Nancy, 2010b, pp.152-153)

สิ่งที่นองซีพยายามเสนอคือการทำให้มนุษย์กลายเป็นหัวใจหลักอีกครั้งตั้งที่มาร์กซ์ต้องการ หัวใจหลักของแนวคิดนี้อยู่ที่การล้นเกินออกมาจากมนุษย์อย่างไร้ขีดจำกัด (infinite excess over man) ซึ่งเป็นบทเรียนที่สัมพันธ์กับการประดิษฐ์คิดค้นประชาธิปไตย มาร์กซ์เองอาจไม่ได้ตระหนักว่ามนุษย์ก้าวข้ามตัวเองอย่างเป็นอนันต์ (man infinitely exceeds man) เขาไม่ได้คิดหรือกำหนดนิยามในลักษณะนี้โดยตรง แต่แนวคิดของเขามองว่าผลผลิต (ทางสังคม) ของมนุษย์โดยมนุษย์เป็นกระบวนการที่ไม่มีที่สิ้นสุด และผลลัพธ์นั้นไปไกลกว่า “กระบวนการ” หรือ พัฒนาการซึ่งนำไปสู่การก้าวข้ามตัวเองอย่างไม่สิ้นสุดมนุษย์ สะท้อนให้เห็นว่า มาร์กซ์รู้ว่า มนุษย์ในฐานะ “ทั้งหมด” (a whole) คืออนันต์ “คุณค่า” ในความหมายสูงสุดซึ่งไม่ใช่ทั้งคุณค่าการใช้งานและคุณค่าแลกเปลี่ยน (คุณค่าหรือมูลค่าแบบทุนนิยม) เป็นอนันต์ และวิถีทางออกจากความแปลกแยกก็เป็นอนันต์ the common, the demos จะเป็นองค์อธิปัตย์ได้ภายใต้เงื่อนไขที่แยกประชาชนหรือการอยู่ร่วมกันออกจากสมมติฐานขององค์อธิปัตย์ของรัฐและโครงสร้างทางการเมืองใดๆ เท่านั้น (Nancy, 2010a, pp.20)

ประชาธิปไตย

ทั้งนี้ เพื่อที่จะเสนอทางเลือก นองซีได้กลับมาพิจารณาที่รากศัพท์ของคำว่า ‘ประชาธิปไตย’ ซึ่งหมายถึงการใช้อำนาจโดยประชาชน โดยที่คำว่า “ประชาชน” สามารถเข้าใจได้สองนัยยะ นัยหนึ่ง คำว่าประชาชนอ้างอิงถึงส่วนหนึ่งของสังคมที่ต่างจากอีกส่วน เป็นส่วนที่ถูกมองว่าด้อยกว่าและถูกรอบงำ

เพราะฉะนั้น ประชาธิปไตยในความหมายนี้จึงไม่ใช่ระบอบการปกครองแต่เป็นการปฏิบัติต่อต้านรัฐหรือระบอบการปกครอง ดังนั้น องค์กรประธาน (subject) จึงเปลี่ยนจากสถานะถูกกระทำ (passive) ไปเป็นผู้กระทำ (active) ซึ่งมีความชอบธรรมอย่างถึงที่สุด แต่ความชอบธรรมในที่นี้เป็นความชอบธรรมของการปฏิบัติในตัวมันเองเท่านั้นและไม่ได้เพียงพอต่อการก่อตั้งระบอบการปกครองแต่อย่างใด (Nancy, 2010a, p.38)

ในการปฏิบัติมีเพียง ‘นักประชาธิปไตย’ (democrat) แต่ไม่มีประชาธิปไตย ในที่นี้ องค์กรประธานผู้เป็นองค์กรประธานของการปฏิบัติทำให้เห็นสองสิ่งในคราวเดียว กล่าวคือ ในความฉับพลันของห้วงขณะ มีคุณค่าสูงสุดที่ไม่สามารถวัดเปรียบกับสิ่งอื่นใดได้นอกจากตัวมันเอง และเมื่อผ่านเวลาไป คุณค่าสูงสุดนั้นอยู่ในฐานะของการเปิดออกอย่างเป็นอนันต์โดยที่ไม่มีคุณสมบัติ กฎหมาย สถาบัน หรือ อัตลักษณ์ใดๆ มาเทียบเคียงได้ การเมืองแบบประชาธิปไตยจึงเป็นการเมืองของช่วงเวลาที่กลับไปสู่การปฏิบัติ การปฏิวัตินั้นสามารถนำพาสถานการณ์กลับไปสู่จุดสมมติของรากฐาน ทว่าประชาธิปไตยขัดกระบวนการดังกล่าวและแขวนรอการปฏิบัติเอาไว้ (a state of permanent revolution /suspended revolution) โดยใช้การปฏิบัติเป็น “คำข่มขู่อย่างต่อเนื่อง” ต่อรัฐแทนที่จะเป็นการล้มล้างอำนาจรัฐ

ส่วนความหมายอีกนัยหนึ่งของคำว่า “ประชาชน” นั้นสามารถเข้าใจได้ในฐานะ ‘องค์รวม’ (whole) และ ‘กาย’ (body) ของความเป็นจริงทางสังคม (social reality) อำนาจอธิปไตยของประชาชนจึงหมายถึงการสถาปนาตนเองของประชาชนในฐานะที่เป็นประชาชน การก่อตั้งตัวเองนี้มีมาก่อนการเกิดขึ้นของสถาบันทางการเมืองใดๆ อย่างเห็นได้ชัด ณ ที่นี้ ประชาชนผู้เป็นองค์กรประธาน (subject – people) ถูกยืนยันในฐานะ “สารัตถะ” ซึ่งเป็นความเป็นจริง

(reality) ที่ได้รับการดำรงอยู่และความเคลื่อนไหวมาจากตัวเองเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง นองซีกำลังมองว่า สิ่งที่เราเรียกว่า ‘ธรรมชาติของมนุษย์’ ไม่มีอยู่จริง โดยเนื้อแท้แล้ว มนุษยชาติไม่สามารถเปรียบได้กับสิ่งที่เรียกว่า ‘ธรรมชาติ’ เพราะคุณลักษณะเดียวที่มีก็คือ ‘การปราศจากซึ่งธรรมชาติ’ หรือห่างไกลจากธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นสกุลหนึ่งของการเมืองจึงไม่สามารถจะวางรากฐานอยู่ในหลักการอันเป็นนอตุระ (transcendent) ได้ สิ่งเดียวที่สามารถเป็นรากฐานให้กับประชาธิปไตยได้ก็คือ การไม่ปรากฏ (absence) และการไม่ปรากฏในที่นี้คือ “การไม่ปรากฏของธรรมชาติของมนุษย์” (Agamben, 2012, pp.38-39)

ประวัติศาสตร์ทางความคิดของโลกสมัยใหม่แสดงให้เห็นสองสิ่ง 1) เป็นไปไม่ได้ที่จะทำให้เกิดการเมืองที่ประชาชนสามารถก่อร่างหรือสถาปนาตัวเอง เพราะลักษณะเบ็ดเสร็จของการเมืองตั้งแต่ต้น 2) ประชาธิปไตยผลิตลักษณะเชิงโครงสร้างของสิทธิหรือกฎหมายซึ่งทำให้อำนาจเฉพาะอื่น ๆ มีแนวโน้มที่จะไม่ปรากฏหรือเลือนหายไป การแก้ปัญหาของประชาธิปไตยจึงอาจทำได้ผ่านการสลายมณฑลทางการเมืองทั้งหมดให้กลายเป็นเพียงมณฑลหนึ่งท่ามกลางมณฑลแบบอื่น ๆ ซึ่งหายไปจากภาพรวมและการผลิตสร้างตัวเองของการดำรงอยู่ทางสังคม

นองซีเสนอสิ่งที่เรียกว่า “การเมืองในการปฏิเสธ” (a politics in negativity) ซึ่งมีอยู่สองวิธีการด้วยกัน วิธีการแรกคือ การแตกออก (breach/rupture) ของโครงสร้างเดี่ยวๆ ทางการเมือง ซึ่งมีนัยของการงดเว้นจากการมีส่วนร่วมในสถาบันประชาธิปไตยต่าง ๆ วิธีการที่สอง คือ การคิดถึงประชาธิปไตยโดยไม่แสวงหาสารัตถะและลักษณะของประชาธิปไตย จะเห็นได้

ว่าการเมืองในการปฏิเสศเป็นการแก้ไขปัญหาของประชาธิปไตยผ่านการนิยาม “ประชาชน” ทั้งสองแบบข้างต้น สิ่งที่เหมือนกันในทั้งสองวิธีก็คือ การเมืองนั้นถูก ยืนยันอย่างจำเป็นผ่าน “การถอนตัว” (withdrawal) ออกจากการเมืองที่มี ลักษณะเป็นเอกภาพทั้งในเป้าหมาย (ชะตากรรม) และธรรมชาติ ถอนตัวออกจากโครงการทางการเมืองและอัตลักษณ์ต่างๆ เพราะ “ประชาชน” ต้องยึด ‘การ ถอนตัวออกจากตัวเอง’ เอาไว้ (Nancy, 2010a, p.39)

เพราะฉะนั้นสำหรับนงซี ประชาธิปไตยคือ (สรุปความจาก Nancy, 2010a, pp. 32-34)

1) ชื่อของอาณาบริเวณ (regime) ของนัยยะซึ่งความจริงไม่สามารถถูกรวมไว้ภายใต้ตัวกระทำสั่งการ (ordering agency) อื่นใด ไม่ว่าจะเป็นเชิง ศาสตร์ การเมือง วิทยาศาสตร์ หรือสุนทรียศาสตร์; แต่เป็นสิ่งที่รวมเอามนุษย์ ในฐานะความเสี่ยงและโอกาสของตัวเองเอาไว้

2) หน้าที่ในการประดิษฐ์คิดค้นการเมืองเป็นหนทางสู่การเปิดออก หรือการรักษาการเปิดออกของพื้นที่เพื่อให้การเป็นอยู่ (being) อื่นๆ ทำงาน ไม่มีความแตกต่างระหว่างจุดมุ่งหมายกับเป้าประสงค์ รวมถึงไม่มีคุณสมบัติของ “พื้นที่แบบต่างๆ” ที่เป็นไปได้ด้วย การเมืองเป็นเรื่องของการตามหา ประดิษฐ์ คิดค้นมันขึ้นมาหรือแม้กระทั่งสร้างวิธีการที่จะทำให้ไม่สามารถอ้างอิงได้ว่าพบ มันแล้ว แต่ในลำดับแรก เราต้องไม่มองว่าการเมืองคือระเบียบของเป้าประสงค์

3) ประชาธิปไตยเป็นอภิปรัชญาก่อนแล้วจึงค่อยเป็นการเมืองที่หลัง เท่านั้น แต่การเป็นการเมืองของประชาธิปไตยไม่ได้วางรากฐานอยู่บนความเป็น อภิปรัชญา แต่อภิปรัชญาเป็นเงื่อนไขที่ซึ่งการเมืองถูกทำให้เกิดการปฏิบัติ ถ้า

เราเริ่มคิดถึงความเป็นอยู่ในการอยู่ร่วมกันของเราในโลกนี้ก่อนเป็นอย่างแรก เราจะเห็นว่าการเมืองให้ออกสภาวะแก่การเป็นอยู่-กับ (being-with หรือ mitsein) อย่างไร แม้จะเป็นไปได้ที่จะขยายความหมายหรือนัยยะของคำเพื่อทำให้ “การเมือง” เท่ากับ “อภิปรัชญา” แต่ถ้าทำอย่างนั้นก็จะทำให้เราเสียหรือเลื่อนการแยกแยะตัวคำทั้งสองไป

บทสรุป

จากการแยกแยะ การเมือง - ประชาธิปไตย - คอมมิวนิสต์ ออกจากกัน โดยอิงอาศัยกรอบมโนทัศน์ทางปรัชญาของ ฌอง-ลุก นองซี เราอาจเห็นลักษณะร่วมบางประการภายใต้วิธีวิทยาของเขา ประการแรก คือการสลายวิธีคิดที่จัดวางสิ่งต่าง ๆ ไว้อยู่ในชั่วตรงข้ามของกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นครูของ ประชาธิปไตย - คอมมิวนิสต์ (ในฐานะที่เป็นระบอบการปกครอง), สังคม - ชุมชน, ความสัมพันธ์ระหว่างภายใน-ภายนอก หรือ ส่วน (part - ปัจเจกบุคคล) - ทั้งหมด (whole/totality) ก็ตาม ประการที่สอง การให้คำนิยามใหม่แก่ การเมือง - ประชาธิปไตย - คอมมิวนิสต์ ของนองซีล้วนแต่เป็นการปูทางไปสู่การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ของ ‘การเป็นอยู่’ (being) เพื่อให้คำนิยามใหม่ ซึ่งหากพิจารณาในมุมกลับ เราจะเห็นว่าเงื่อนไขพื้นฐานของการดำรงอยู่อย่างเป็นเอกพหุสภาวะนั้น กลับมาสร้างความเข้าใจต่อการเมือง - ประชาธิปไตย - คอมมิวนิสต์ อย่างไร

จากคำอธิบายของนองซี อาจกล่าวได้ว่า การจะแก้ปมปัญหาในมโนทัศน์ประชาธิปไตยที่สะสมค้างค้ำมานาน จะต้องกลับไปเริ่มต้นที่การให้คำนิยามใหม่ ทั้งคำนิยามของสภาวะความเป็นอยู่ (Being) และของประชาธิปไตย รวมถึงคำนิยามของคำว่าการเมืองเอง เพราะคำนิยามที่มีอยู่เดิมแม้จะถูกต่อเติมและ

ดัดแปลงอย่างไรก็ยังคงอยู่ภายใต้โลกทัศน์แจกเช่นเดิม หากไม่แก้ที่ค่านิยมแล้ว ก็คงยากที่จะรังสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาได้ ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาที่น้องซีเข้าไปปะทะ โต้แย้งเพื่อแก้ไขมีอยู่ 2 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ 1) การที่การเมืองเข้าไปผูกกับ เศรษฐกิจ (เศรษฐศาสตร์การเมืองหรือความเข้าใจคำว่า ‘การเมือง’ ในปัจจุบัน) ซึ่งทำให้เกิดสถานะเบ็ดเสร็จและตั้งเป้าหมายร่วมที่สภาวะการเป็นอยู่ (Being) ต้องไปถึง การผูกกับเศรษฐกิจทำให้คุณค่าทุกอย่างแทนที่แลกเปลี่ยนกันได้ แม้กระทั่งสิ่งที่ไม่สามารถแลกเปลี่ยนได้ (incommensurability) ก็ตาม 2) การ โต้ตอบกับประเด็นเรื่องการวางรากฐานของเทววิทยาทางการเมือง (theologico-political) ซึ่งทำให้เกิดสถานะเบ็ดเสร็จหรือองค์รวมขึ้น โดยที่สภาวะนี้ไปกดทับ รูปแบบของอำนาจอื่น ๆ หรือความเป็นไปได้อื่น ๆ ไม่ให้ปรากฏขึ้นมา ทั้งยัง กำหนดชะตากรรมหรือเป้าประสงค์ที่เป็นเอกภาพให้กับความเป็นพหุสภาวะของ บัจเจกทุกคน

น้องซีได้นิยามคำว่าประชาธิปไตยใหม่ว่าหมายถึงพื้นที่ในการส่งต่อ แลกเปลี่ยน หมุนเวียน และปรับแปลงความหมายในการอยู่ร่วมกันและเป็นพื้นที่ ที่อยู่เหนือไปจากการเมือง สิ่งที่น้องซีพยายามเสนอคือแ่งมุมของประชาสังคม หรือสายใยทางสังคมของ “ประชาธิปไตย” ซึ่งประชาธิปไตยในแ่งมุมนี้เป็นการ บรรยายและประเมินการเป็นอยู่ร่วมกัน (being in common) ที่วางรากฐานอยู่บน การตระหนักร่วมกันของทุกคนในชุมชน รวมถึงบนรากฐานของกลุ่มอิสระแต่ ละกลุ่มที่แบ่งปันการตระหนักร่วมกันภายในกลุ่มเอง โดยตัวแบบของกลุ่มอยู่ใน รูปแบบของสิ่งที่เรียกว่า “commune” หรือ “community” (Nancy, 2010a, p.39) ส่วนคอมมิวนิสต์ก็คืออีกชื่อหนึ่งของประชาธิปไตยซึ่งเป็นเพียงแนวคิดหรือแรง กระตุ้นทางความคิดที่ช่วยให้ประชาธิปไตยตรวจสอบสารัตถะและเป้าหมายของ สูงสุดของตัวเอง ในขณะที่ ‘การเมือง’ เป็นเพียงพื้นที่สำหรับความเป็นไปได้

นานัปการซึ่งแทรกเข้าแทรกแซงในทุกมณฑลของรูปแบบต่าง ๆ และเป็นวิถีทางในการเข้าถึงความเป็นไปได้ของเป้าประสงค์เหล่านั้น

แม้มองซึ่งจะยอมรับการคงไว้ซึ่งรัฐเพื่อทำหน้าที่บางประการ แต่เขาให้น้ำหนักความสำคัญกับภาคประชาชนในลักษณะที่ไม่ต่างไปจากนักปรัชญาร่วมสมัยคนอื่น ๆ เลย ในภาพรวม แม้ว่ากระบวนการของประชาธิปไตยจะมีข้อจำกัดก็ไม่ได้หมายความว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่เลวร้าย สุดท้ายแล้วจะเห็นได้ว่าประชาธิปไตยเป็นเรื่องของการปกครองตนเองและให้อำนาจคืนกลับสู่ประชาชน อำนาจของผู้ที่ไม่มีบรรดาศักดิ์พิเศษใดๆ อันเป็นรากฐานของการทำให้การเมืองสามารถคิดถึงได้โดยเน้นความสำคัญของการมีอัตตาณัติและการปกครองโดยประชาชนผ่านกระบวนการไตร่ตรองร่วมกัน ซึ่งล้วนแต่นำไปสู่การเพิ่มบทบาทหรือคืนความสำคัญให้กับองค์กรอภิปัตย์นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- กมลกา จิตตรุทธะ. (2561). การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ “ประชาธิปไตย” ของ ฌอง-ลุก นองซี. *รัฐศาสตร์ปริทรรศน์*. 5(1), 93 – 111.
- Agamben, G. & McCuaig, W. (2012). *Democracy in What States?.* New York: Columbia University Press.
- LI, G. (2016). Nietzsche's Nihilism. *Frontiers of Philosophy in China*, 11(2), 298-319.
- Morin, M. E. (2012). *Jean-Luc Nancy*. Cambridge: Polity.
- Nancy, J. L. (2010a). *The Truth of Democracy*. New York: Fordham University Press.
- Nancy, J. L. (2010b). Communism, the word. In C. Douzinas & S. Zizek (eds.), *The Idea of Communism*, London: Verso.